

Náboženská konverze jako léčba drogové závislosti?

Téma je na rozsáhlejší práci. V rámci eseje jsem se rozhodl vybrat jeden specifický případ, který mě zaujal a podrobit ho příslušné analýze. Jde o případ uvedený v dokumentárním seriálu *Jak se mění vědomí*¹ společnosti Netflix. Tento dokumentární seriál se zabývá čtyřmi drogami: LSD, psilocybin, extáze a meskalin. Jejich historií a možného lékařského využití při léčbě, jak fyziologických nemocí jako jsou dlouhodobé migrény, tak i duševních nemocí, závislostí či psychických traumat, na které běžná léčba nezabírá.

Poslední 4. díl je věnovaný meskalinu, který je posvátnou rostlinou indiánů. Zmiňuje se o *Native American Church (NAC)*², která užívá peyotl obsahující meskalin jako součást svých náboženských léčebných obřadů. „Celý ten obřad je snahou o uzdravení nemocného posvátným lékem. Církevní svátost původních Američanů, jak se jim dnes říká, je vlastně obřadem uzdravování.“³ Je zde zmíněn případ Julia Not Afraid, který má rodinu a byl závislý na alkoholu a 15 let na metamfetaminu. Trpěl depresemi a úzkostmi. Po čase si uvědomil (nazval to „určitým duchovním probuzením“), že nadměrné užívání drog a alkoholu ho začíná postupně ničit, že buď skončí ve vězení, nebo „pod drnem“. Rozhodl se podstoupit obřad, který je tajný. Osobní zkušenost popisuje následovně:

Postavili jsme teepee tady, kde teď sedíme. Tady jsem se modlil a mluvil s mladíky. Příbuzní tu na mě čekali, aby mi pomohli. Zaměřit mysl na konkrétní poslání, to je základ. Všichni vzývali Ducha, který byl najednou v pohybu. Vstoupili jsme do stanu ještě před západem slunce. Uvnitř voněla esence různých bylin, které se pálily na dřevěném uhlí, což probudilo mé smysly. Když mi podávali lék [peyotl] s modlitbami, cítil jsem vnitřní omlazení. Cítil jsem, jak oheň začíná dýchat společně s Matkou Zemí. Zdálo se mi, jako by se mi mozek začínal hýbat, aby umožnil léku provést hloubkové převzetí kontroly nad srdcem, myslí, tělem i duchem. Věděl jsem, že je to moje jediná šance. Plakal jsem a prosil, aby mi Velký Duch vrátil zpět můj život. Nechtěl jsem být závislý. Mozek mi masírovaly nějaké neviditelné ruce. Začal jsem navazovat spojení se svými dávnými příbuznými a během obřadu jsem našel svého ducha. Druhý den ráno, když obřad končil, se mi vybavila ona odvaha hledání jiné cesty. Nové cesty, jak být dobrým mužem, mužem od rodiny. Cítil jsem se tak silný a plný energie, že se toho všeho dodnes pevně držím. Jsou to už téměř čtyři roky bez návykových látek s jasnou myslí a se srdcem plným pochopení. Moc dobře vím, jakou sílu v sobě lék skrývá. Když děti přijdou domů, jsem schopen se své dcery zeptat: „Chtěla bys nějaké šaty?“ A ona odpoví: „Tati, já bych chtěla jednorožce.“ Jsme schopni žít v harmonii, s láskou a soucitem. Jmenuji se Julius Ten Co Se Nebojí [Julius Not Afraid]. Nějakou

¹ „Meskalin“, in: *Jak se mění vědomí*, IV, Netflix, 12. 7. 2022.

² Vznikla v 19. st., je kombinací křesťanství a původní víry indiánů. Dnes má přibližně 250 tisíc členů.

³ „Meskalin“, in: *Jak se mění vědomí*, IV, Netflix, 12. 7. 2022, 00:08:08-00:08:23.

chvíli jsem své jméno používal nesprávným způsobem. Ale teď se už můžu ohlédnout a říct, že se už nebojím proměnit svůj život. Tento lék mi opravdu pomohl postavit se na vlastní nohy.⁴

Nyní přejdu k analýze. Julius zlomový okamžik, kdy si uvědomil, že skončí špatně, nazval „duchovním probuzením“. Dlouholetá závislost na alkoholu a tvrdých drogách mu způsobila rozpad rodiny. Také samotná příslušnost k indiánskému etniku je z historického a společenského hlediska problematická a vyčleňuje člověka na okraj společnosti. Byl tak specifickým sociálním typem. Zároveň tu v rámci *NAC* figuruje posvátný lék – peyotl s drogou meskalin. Rituál se odehrál v teepee v kruhu příbuzných a dalších osob. Tedy v určitém novém společenství osob, protikladném než ve kterém se pohyboval jako drogově závislý. Kombinací všech těchto faktorů zažil osobnostní obrodu. Dostal sílu svůj dosavadní způsob života změnit a uchovat si tento impuls v paměti. Vrátil se zpět ke své rodině, byl schopen normálního rodinného života a již 4 roky abstinguje od návykových látek. Níže jednotlivé faktory více rozvedu.

Počáteční stav, ve kterém se Julius nacházel označuje americký psycholog William James jako „nemocnou duši“. „[...] temperament zdravé mysli jest již svou podstatou nezpůsobilý, aby dlouho trpěl“⁵. „Zlo tohoto druhu možno vyléčiti, aspoň v zásadě přirozenou cestou, neboť pouhou úpravou buď svého nitra neb věcí v okolí neb obou zároveň možno vyhověti oběma těmto podmínkám a všecko je opět v pořádku.“⁶

Být na víru obrácen, býti obrozen, býti omilostněn, poznati zbožnost, nabýti jistoty, jsou ty mnohé výroky označující postupný nebo také rychlý proces, kterým se duše až dosud rozdělená, jež si byla vědoma špatnosti, nízkosti a ubohosti, sjednocuje a nabývá vědomí, že je dobrá, dokonalejší a blažená, protože se pevněji drží reálného náboženství. Takový aspoň bývá hlavní obsah »obrácení« [...] ⁷

V případě Julia tu tedy figuruje dlouhodobé utrpení, které vyústilo v „duchovní probuzení“. Zlomový impuls by mohl sám o sobě časem ztratit na intenzitě a způsobit návrat k dřívějšímu způsobu života jako drogově závislého člověka. Tomu zabránila účast na rituálu *NAC*, nové společenství osob, podpora příbuzných účastníků se rituálu a požití drogy, které způsobilo silnou vnitřní duševní obrodu jedince a záruku dlouhodobého trvání.

Příběh Julia nám zároveň dává odpověď na otázku (v rámci eseje vedlejší), proč detoxikační terapie často selhávají. Souvisí to se stylem života drogově závislého. Žijí v komunitách a

⁴ *Tamtéž*, 00:20:43-00:23:56.

⁵ William James, *Druhy náboženské zkušenosti*, Praha: Melantrich 1930, 101.

⁶ *Tamtéž*, 106.

⁷ *Tamtéž*, 139.

podávání drogy se stává rituálem. Má-li se takový člověk tohoto způsobu života vzdát, je potřeba nahradit původní komunitu novou (u Julia je to *NAC*) a dřívější rituál podávání drogy nahradit novým. Tím se stal rituál *NAC*. „Je nemožné jednoduše eliminovat chování [drogově závislého] bez nasměrování pacienta ke kompletně nové dimenzi bytí.“⁸ Toto pojetí také uvádí Kamil Kalina, který změnu pacienta v terapeutické komunitě charakterizuje jako „[...] podstatnou, v nitru zakořeněnou proměnu, která má téměř charakter náboženské konverze. Konvertita či klient TK [terapeutické komunity] se při ní má očistit a odpoutat od své problematické minulosti tak zásadně, že odvrhuje „starého“ člověka a stává se „novým“ člověkem; jeho staré Já zaniká, umírá a rodí se nové Já.“⁹

Přestože dokument poskytuje málo informací o životě Julia a jeho postoji k *NAC*, domnívám se, že ho lze označit za konvertitu. Mimo výše uvedené jsou to další charakteristiky¹⁰ jako zpětný pohled na život, náhlé obrácení, změna vnímání světa z obviňování okolí na sebe přetvoření (uzdravení sebe sama), následná veřejná prezentace sebe sama a s ní spojená propagace *NAC*. Z jeho výpovědi je patrné, že je již 4 roky drogově čistý a zdá se být vyléčen ze závislosti. Jak často se účastní peyotlového obřadu *NAC* není z dokumentu jasné. Nic to ale nemění na tom, že se vyléčil z 15. letého (ke konci) denního užívání metamfetaminu a závislosti na alkoholu a znovu se stal otcem rodiny. Úvodní otázku tak můžeme zodpovědět kladně, ano, náboženská konverze může vést k vyléčení drogové závislosti. Otevírá se nám tu ale další otázka a problém, zda by politici neměli povolit užívání relativně bezpečných drog v rámci náboženských skupin. *NAC* má v USA výjimku, jelikož je to součástí indiánské kultury a náboženství. V EU je to zakázané. Otázkou je, zda je zákaz dostatečně zdůvodněný. Jestli to není kvůli strachu a zda by sociální přínos pro společnost nebyl větší (znovu začlenění původně problémových jedinců do společnosti).

Veľmi dobre spracovaný text, ktorý je primerane analytický k rozsahu i žánru. Inak existuje množstvo výskumov, ktoré spracovávajú AA (Anonymných alkoholikov) ako prípady konverzie, takže s analýzou liečby zo závislosti na drogách a konverziou nie ste vôbec mimo. Naopak. Výborne.

Bibliografie

⁸ Luigi Zoja, *Drugs, Addiction And Initiation - The Modern Search for Ritual*, Einsiedeln: Daimon Verlag 2012, 13.

⁹ Kamil Kalina, *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*, Praha: Grada Publishing a. s. 2008, 86.

¹⁰ David A. Snow & Richard Machalek, "The convert as a social type", *Sociological Theory*, 1, 1983, 259-289.

Primární zdroj

„Meskalin“, in: *Jak se mění vědomí*, IV, Netflix, 12. 7. 2022, alternativně dostupné online z: <https://dokumenty.tv/jak-se-meni-vedomi-komplet-1-4-dokument/> [16. 2. 2024].

Sekundární literatura

James, William, *Druhy náboženské zkušenosti*, Praha: Melantrich 1930.

Kalina, Kamil, *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*, Praha: Grada Publishing a. s. 2008.

Kulhánková, Alice, *Peyote and Native American Church*, Plzeň 2014, bakalářská práce (Bc.), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická.

Snow, David A. & Machalek, Richard, "The convert as a social type", *Sociological Theory*, 1, 1983, 259-289.

Zoja, Luigi, *Drugs, Addiction And Initiation - The Modern Search for Ritual*, Einsiedeln: Daimon Verlag 2012.